

Poslijeratni porast broja studenata praćen je i promjenom strukture studija u korist tehničkih znanosti, u skladu s društvenim potrebama. Savezna narodna skuština Rezolucijom o obrazovanju stručnih kadrova (1960) potakla je osnivanje viših škola i organiziranje prvog stupnja studija radi bržeg osposobljavanja osoba koje su uključene u proizvodnju. Međutim, nekoliko godina kasnije dolazi do stagnacije pa čak i do nazadovanja studija uz rad što je svakako neuspjeh obrazovnog sistema. Posljednje dvije godine počelo je provođenje reforme obrazovnog sistema, a time i studija uz rad, čija je bit u tome da se obrazovanje pretvori u permanentan proces i podredi stvarnim potrebama udruženog rada.

U takvim uvjetima knjiga *Vladimira Serdara*, redovitog profesora Ekonomskog fakulteta i direktora Instituta za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, došla je u pravi trenutak. Knjiga uz teorijske osnove i uvjete razvoja studija uz rad sadržava i istraživanje stvarnog stanja na svim visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj.

Sadržaj je izložen u šest poglavlja. U prvom poglavlju (*Visokoškolske ustanove i studij uz rad*) autor utvrđuje da od 76 visokoškolskih ustanova u Hrvatskoj samo na njih 8 statutom nije predviđen studij uz rad. Međutim, čak 22 ustanove ne organiziraju taj studij iako su ga predvidjele u svojim samoupravnim aktima. To je 1 ustanova s područja društvenih znanosti, 13 ustanova tehničkih znanosti i po 4 ustanove medicinskih i poljoprivrednih znanosti. Najveći dio ustanova izvodi nastavu u seminaru što ga organiziraju 4 puta godišnje u trajanju od 6 dana. Visina školarine koju plaćaju izvanredni studenti veoma je različita i kreće se od 300,00 do 5.000,00 dinara za jednu školsku godinu po kandidatu.

Drugo poglavlje *Studenti koji studiraju uz rad* obrađuje statističke podatke o upisu studenata u školsku godinu 1973/74. na visokoškolske ustanove u Hrvatskoj. Uz ukupan broj studenata (16.652) prikazana je i njihova struktura po znanstvenim područjima, spolu, godinama studija i prethodnoj školskoj spremi.

U trećem poglavlju *Mišljenje i stavovi studenata o studiju uz rad* autor interpretira rezultate istraživanja na slučaj-

nom uzorku od 644 studenta uz rad (standardna greška procjene je 0.02). Dobiveni rezultati ukazuju na nekoliko važnih elemenata:

— najveći dio studenata fakulteta prethodno je završio gimnaziju ili srednju tehničku školu, dok su studenti viših škola najvećim dijelom KV i VKV radnici;

— oko 2/3 ispitanih studenata želi i nakon diplomiranja ostati u istoj radnoj organizaciji, ali na odgovornijem i bolje plaćenom radnom mjestu;

— pomoć radnih organizacija studentima veoma je mala jer u više od 40% slučajeva radne organizacije ne pružaju nikakvu pomoć svojim radnicima koji studiraju uz rad (u 14% slučajeva radna se organizacija protivi želji radnika da studira, a u 17% slučajeva i ne zna da njen radnik studira uz rad).

Na kraju studija objavljeni su zaključci i sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

Autor je u uvodnom dijelu knjige napisao da mu je namjera bila da ovom analizom o studiju uz rad steknemo što više znanja koja bismo mogli korisno upotrijebiti za realizaciju zadataka reforme visokoškolskog obrazovanja u onom njenu dijelu koji se odnosi na studij uz rad. Svoju je nakanu ovom knjigom u potpunosti realizirao.

J. Previšić

Ivo Paić i Andrija Stojković

MARKSISTIČKA FILOZOFIJA

Vojvozdavački zavod, Beograd 1976, 357 stranica

Nedavno je izašlo iz štampe zajedničko delo I. Paića i A. Stojkovića pod naslovom *Marksistička filozofija*. Priručnik je namenjen studentima vojnih akademija za predmet *Marksistička filozofija*.

Delo zaslužuje pažnju i šire čitalačke publike jer se, kako koncepcijom izlaganja tako i izborom težišnih pitanja, razlikuje od sličnih visokoškolskih udžbenika. Bez pretenzija da ga valoriziramo, informiraćemo jedino o njegovom sadržaju.

Prvi deo (autor A. Stojković, str. 11—121) ima dva poglavlja: *Filozofija*,

PRIKAZI

nauka i praksa i Osnovno učenje dijalektičkog materijalizma. U prvoj glavi prvog poglavlja autor piše o filozofiji i nauci kao specifičnim oblicima društvene svesti i obrađuje pitanja nauke i njene klasifikacije, filozofije i njenih osnovnih pravaca i problema i predmeta, metoda i zadataka filozofije — njen teoretski i praktično-filozofski značaj.

U drugoj glavi autor govori o marksističkoj filozofiji kao revolucionarnoj novosti, odnosno o zaknivanju dijalektičkog materijalizma kao pogleda proletarijata na svet, o konceptijskim karakteristikama te teorijskom i praktičnom značaju izučavanja marksističke filozofije.

Drugo poglavlje Stojković je posvetio univerzalnim kategorijama i zakonima. Preciznije, obrađuje kategoriju materija, samokretanje prostora i vremena, polarnost, jedinstvo i raznovrsnost, kontinuitet i diskontinuitet, povezanost i izolovanost, »supstancijalno-atributivne« kategorije, kompleks sistemno-strukturanih kategorija, »relacione« kategorije, i naučne zakone. Na kraju poglavlja autor razmatra univerzalne dijalektičke zakone.

Stojković konačno piše o gnoseološkom aspektu marksističkog pogleda na svet, o dijalektičkoj logici u sistemu marksističkog pogleda nas vet i o njegovoj metodološkoj strani.

Drugi, opsežniji deo *Marksistička filozofija i socijalistička revolucija* (str. 121—319) napisao je Ivo Paić. U uvodnom razmatranju govori o čoveku, istoriji i prirodi, o povezanosti nauke i istorije, o filozofiji, revoluciji i naučno-tehničkoj revoluciji. Ostalu materiju izlaže u četiri glave.

U prvoj glavi pod naslovom *Osnovni predfilozofski i filozofski stavovi o istoriji do marksizma*, Paić obrađuje mitsku i ranu filozofsku misao istorije i filozofiju i istoriju.

Druga glava (*Osnovi marksističkog svatanja istorije*) posvećena je pretpostavkama istorije, materijalnom životnom procesu i opštem toku istorije. Posebna pažnja poklonjena je kvalitativnoj izmeni istorije, sadržaju socijalističke revolucije te pojmu delovanja i biti čoveka.

Problemi u trećoj glavi (*Čovek i radnička klasa u građanskom društvu*) jesu: bit građanskog društva i njegova

osnovna obeležja, otuđenje čoveka u građanskom društvu i svest građanskog društva.

Posebno zanimanje pobuđuje četvrta glava (*Dijalektika revolucionarnih promena*). Pod naslovom »Bit socijalističke revolucije i karakteristike revolucionarne prakse«, autor raspravlja o krizi građanskog društva i biti revolucije, o epohi socijalističke revolucije i nužnim uslovima revolucionarne prakse, o celini socijalističke revolucije i bogatstvu oblika revolucionarnog delovanja i sadržaju revolucionarnih promena.

Paić razmatra i samoupravljanje. Skreće pažnju na bit samoupravljanja, autentičnost jugoslovenske socijalističke revolucije i sadržaj samoupravljanja u savremenoj jugoslovenskoj teoriji i praksi.

Na kraju udžbenika nalazi se opširan rečnik s osnovnim terminima i pojmovima, što će nesumnjivo olakšati čitaocima da bolje razumeju materiju.

J. Miškov

Milinković Bosiljka

BIBLIOGRAFIJA RADOVA O
JUGOSLAVENSKOM SELU I
POLJOPRIVREDI (1964—1975)

*Institut za historiju radničkog pokreta
Hrvatske, Zagreb 1976, 168 stranica*

Sociologija sela i sociologija grada — ili kako ih veoma često, ne bez razloga, nazivamo sociologija naselja — u nas se vrlo brzo razvijaju. Za to nije potrebna posebna argumentacija. Dovoljno je istaći brojnost istraživanja i objavljenih radova iz ovog područja. Tome, dakako, pridonosi institucionalni razvoj ovih disciplina i sve veći broj sociologa koji se njima i srodnim područjima bave. Sociologija grada i sociologija sela, naime, kako međusobno, tako i s drugim građničnim disciplinama sve se više prožimaju i uzajamno uvjetuju.

Čitaoci, a posebice oni koji se bave selom i poljoprivredom, nedavno su dobili još jedan vrijedan prilog. Riječ je o bibliografiji radova o našem selu i poljoprivredi, koju je priredila *Bosiljka Milinković*. Bibliografija je izašla kao posebno izdanje *Časopisa za suvremenu*